

I. Spregovorimo o demenci: Stanje in izzivi na področju Alzheimerjeve bolezni v Sloveniji skozi prizmo problematike SARS-CoV-2/COVID-19

Mercedes Lovrečič

Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana

Mesec september je svetovni mesec Alzheimerjeve bolezni. Vsako leto 21. septembra obeležujemo tudi Svetovni dan Alzheimerjeve bolezni, ki je letos potekal pod sloganom »Spregovorimo o demenci«.

Z namenom, da bi pripomogli k večji destigmatizaciji demence, ozaveščanju javnosti, boljšemu zgodnjemu odkrivanju in zdravljenju demence ter s ciljem mreženja različnih resorjev, deležnikov, strokovnjakov in nevladnih organizacij v Sloveniji, je Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) v sodelovanju z Znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) ter Spominčico - Alzheimer Slovenija, drugič organiziral strokovno srečanje z naslovom Stanje in izzivi na področju Alzheimerjeve bolezni v Sloveniji.

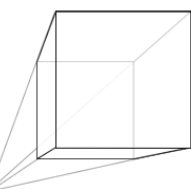
V letu 2019 je svet presenetila korona pandemija, ki je postala svetovna najpomembnejša javnozdravstvena prioriteta. Demenca je bila že pred pojavom problematike SARS-CoV-2/COVID-19 s strani Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) razglašena za javnozdravstveno prioriteto 21. stoletja. Osebe z demenco so še posebej ranljive za okužbo s SARS-CoV-2 ter imajo večje tveganje za slabši potek bolezni COVID-19 in številne zaplete, vključno s smrtnim izidom. Največji delež smrti zaradi COVID 19 širom po svetu beležijo prav med najstarejšimi prebivalci, med katerimi je demenca najpogostejša. Svet je bil kmalu po prvem valu epidemije in pandemije soočen z dejstvom, da smo priča nečemu širšemu kot je pandemija, sindemiji – termin je prvič uporabil Merrill Singer (1). Za sindemije so značilne biološke in socialne interakcije, ki povečajo ranljivost ali poslabšanje zdravstvenega stanja. Pojav zadnjega koronavirusa in COVID-19 ni enoznačen in ima širše posledice od pojava in posledic same nalezljive bolezni, posledice so prisotne na zdravstvenem, socialnem, družbenem, ekonomskem področju. Ob širjenju okužb s koronavirusom SARS-CoV-2 širom po svetu se, zaradi razmer, med prebivalstvom pojavljajo in slabšajo tudi številne druge nenalezljive bolezni, spreminja se način življenja, poglobljajo se neenakosti (1, 2).

Alzheimerjeva bolezen je povezana s slabšanjem zdravstvenega stanja in z upadom kakovosti življenja tako obolelega kot svojcev. Vse navedeno se v času koronakrize bistveno slabša, osebe z demenco imajo tudi večje tveganje za okužbo in neugoden potek bolezni. Zaradi okoliščin in sprememb, ki spremljajo pojav SARS-CoV-2/COVID-19, so osebe z demenco še dodatno prizadete.

V nadaljevanju publikacije so zbrani povzetki prispevkov, ki naslavljajo problematiko demence skozi prizmo problematike SARS-CoV-2/COVID-19. V okviru dogodka, ki je potekal 28. septembra 2020 preko aplikacije GoToTraining iz prostorov NIJZ v Ljubljani, je v živo potekal tudi pogovor s slovenskimi poslanci Evropskega parlamenta, drugi pa so sodelovali preko videoposnetkov. Dr. Milan Brglez, Irena Joveva, Ljudmila Novak in mag. Romana Tomc so izrazili podporo prizadevanjem za izboljšanje stanja na področju demence v družbi in obravnavi oseb z demenco ter predstavili lastne vidike in možnosti obravnave demence in izboljšanja dolgotrajne oskrbe v domačem okolju.

Že junija 2019 je v Osaki na Japonskem potekalo srečanje G20, kjer so se s sprejetjem deklaracije zavezali: za promocijo zdravega in aktivnega staranja s pomočjo političnih ukrepov na področju promocije zdravja, za preprečevanje in nadzor nad nalezljivimi in nenalezljivimi boleznimi ter za integracijo ukrepov, ki so usmerjeni v osebe, multisektorski, skupnostni pristop na področju zdravja in dolgotrajne oskrbe v skladu z nacionalnim okvirom in upoštevajoč demografske trende. Implementirali bodo celovit sklop politik, ki naslavljajo demenco, vključno s promocijo zmanjševanja tveganja in trajnostnega zagotavljanja dolgotrajne oskrbe, pa tudi vključujoče družbe, katerih cilj je izboljšati kakovost življenja ljudi z demenco in njihovih skrbnikov (svojcev, negovalcev) (3).

V Sloveniji se, kot pomoč na področju spopadanja s problematiko stigme bolezni demence, uspešno širi nacionalna mreža demenci prijaznih točk (DPT), ki poteka v okviru Spominčice - Alzheimer Slovenija, katera nudi podporo osebam z demenco in njihovim svojcem z namenom zmanjševanja stigme in stiske tudi med koronakrizo. Pri odprtju DPT se je 3. septembra 2019 vključil tudi NIJZ.

Literatura:

1. Horton R. *Offline: COVID-19 is not a pandemic. Lancet.* 2020; 396(10255): 874. doi: 10.1016/S0140-6736(20)32000-6.
2. Muzzi A, Panà A. *La Sindemia: una moderna tendenza della Sanità pubblica. Ig Sanita Pubbl.* 2019; 75(3): 177-80.
3. *G20 Osaka Leaders Declaration. Pridobljeno 23.10.2020 s spletne strani:*
https://g20.org/en/documents/final_g20_osaka_leaders_declaration.html
https://g20.org/pdf/documents/FINAL_G20_Osaka_Leaders_Declaration.pdf.